

Asia: VN/1088/2025

## **Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksut EU/ETA-valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutus)**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Lausunnon keskeinen sisältö**

-

#### **Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia**

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät eivät voi nykyisin järjestää tilauskoulutusta suomalaisille tai muille Euroopan talousalueeseen kuuluvien

valtioiden kansalaisille tai heihin rinnastettaville henkilöille. Jotta Suomen osaajatarpeisiin voitaisiin mahdollisimman tehokkaasti vastata,

tilauskoulutusta olisi tarve järjestää myös ryhmille, jotka koostuvat EU/ETA-valtioiden kansalaisista. Nyt tehtävät säädösmuutokset mahdollistaisivat

tämän, minkä Opetushallitus näkee hyvänä yhdenvertaisuutta tukevana muutoksena, jolla voidaan myös aiempaa paremmin vastata eri alojen

työvoimatarpeeseen.

Hallituksen esityksessä todetaan, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain tavoitteiden vastaisesti koulutuksen järjestäjän vastuulle kuuluvaa

koulutuksen organisointia on siirtynyt vientiyritykselle, joilla ei ole järjestämislupaa koulutuksen toteuttamiseen. Jotta tilanne selkiytyisi ja

myöskään opiskelijoiden kannalta ei jatkossa syntyisi epäselvyyttä ja väärinkäytöksiä esimerkiksi maksuvelvoitteiden osalta, nyt tehtävät

säädösmuutokset ovat tarpeen.

Ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia säännöksiä on tarkoitus muuttaa siten, että tilauskoulutusopiskelijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista

sovitaan entistä paremmin tilaajien ja koulutuksen järjestäjien välisillä sopimuksilla. Lisäksi on tarkoitus säätää koulutuksen järjestäjien velvollisuudesta tiedottaa opiskelijoille heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Opetushallitus näkee näiden muutosten selkeyttävän rajanvetoa valtionosuusrahoitteisen ja markkinoiden ehdoilla tapahtuvan tilauskoulutuksen välillä. Tulevien epäselvyyksien välttämiseksi ja opiskelijoiden oikeusturvan varmistamiseksi on hyvä, että koulutuksen järjestäjille on tarkoitus säätää velvoite tiedottaa opiskelijoita heidän oikeuksista ja velvollisuuksista.

Nykysäädösten mukaan ammatillisessa koulutuksessa voidaan Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestää järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja

tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta tutkintovientinä. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että nyt tehtävät

säädösmuutokset koskevat ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 33 §:n mukaista tilauskoulutusta, joka mielletään osaksi koulutusvientiä, mutta joka

ei kuulu EU- ja ETA-maiden ulkopuolelle suunnattuun ja siellä toteutettuun tutkintovientiin. Opetushallitus näkee tärkeäksi, että hallituksen esityksessä ja

säädöksissä käytetään selkeitä ja yhteisesti ymmärrettyjä termejä, jotta ei synny väärinkäsityksiä millaista toimintaa ja millaisia opiskelijaryhmiä nyt

tehtävät muutokset koskevat. Opetushallitus näkee tärkeäksi jatkossakin huolehtia ulkomaille suuntautuvasta tutkintoviennistä, johon nyt tehtävillä

säädösmuutoksilla ei tulisi olla vaikutusta.

Opetushallitus korostaa, että on tärkeää erottaa Suomessa toteutettava tilauskoulutus ja ulkomaille tapahtuva tutkintovienti. Jälkimmäinen on

kohdemaiden tarpeisiin perustuvaa koulutusvientiä ja toteuttaja on usein yhtiömuotoinen. Lakiesityksen nykyinen muoto uhkaa estää tämänkaltaisen

vientitoiminnan, mikä olisi ristiriidassa hallitusohjelman tavoitteiden kanssa ja heikentäisi koulutusviennin osaamis pohjaa ja koulutusviennin määrää. Osana

Opetushallitusta toimivan Education Finlandin tekemän selvityksen (Selvitys ammatillisesta koulutusviennistä ja siihen liittyvästä osaajien houkuttelusta,

2025) mukaan ammatillisen koulutusalan toimijoilla on hyvin eritasoista osaamista esimerkiksi liiketoimintaosaamiseen, verotukseen ja

kansainväliseen kauppaan liittyen.

EU- ja ETA-alueen ulkopuolinen tilauskoulutus ja tutkintovienti on vaativaa kansainvälistä liiketoimintaa, joka edellyttää sopimusosaamista ja riskienhallintaa. Lakiehdotus siirtäisi riskin suoraan koulutuksen järjestäjille ja vähenevien resurssien myötä ei ole nähtävissä, että koulutuksen järjestäjillä olisi tosiasiallista mahdollisuutta tai halukkuutta panostaa EU/ETA-alueen ulkopuolelle tapahtuvaan tutkintovientiin ja tilauskoulutukseen. Olisi hyvä

täsmentää, että muutos koskee vain Suomessa toteutettavaa oleskelulupaa edellyttävää tilauskoulutusta.

### **Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia**

Lukiokoulutuksessa tilauskoulutus on erittäin vähäistä. Sitä voivat antaa vain International Baccalaureate (IB) -tutkintoon johtavaa koulutusta järjestävät

lukiokoulutuksen järjestäjät tietyin rajatuin ehdoin. Tilauskoulutusta koskevilla muutosesityksillä ei siten ole merkittävää vaikutusta lukiokoulutuksen

järjestämiseen.

Lukiokoulutukseen hakeudutaan ulkomailta sekä omaehtoisesti että välittäjäorganisaatioiden avulla. Opetushallitus pitää tärkeänä, että

lakiesitysluonnoksessa puututaan tilanteeseen, jossa suomalaiseen lukiokoulutukseen hakeudutaan ulkomailta välittäjäorganisaatioiden avulla.

Kuten esityksessä todetaan, Suomeen on 2020-luvulla syntynyt ilmiö, jossa yksityiset yritykset markkinoivat maksutonta suomalaista lukiokoulutusta

Euroopan ulkopuolella. Yritysten palveluihin sisältyy yleensä mm. maksullista kieli- ja kulttuurikoulutusta, jota tarjotaan ennen Suomeen saapumista

opiskelijan lähtömaassa ja ko. maan kansallisen lainsäädännön piirissä. Tietojen mukaan joillekin välikäsille olisi jouduttu maksamaan jopa merkittäviä

summia edellytyksenä päästä Suomeen opiskelemaan.

Esityksessä lukiolain 9 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että koulutuksen järjestäjä ei saisi järjestää tilauskoulutusta, jos tilaajan

tarkoituksena on välittää opiskelijoita tutkinto-opiskelijoiksi siten, että opiskelijoiden välittäminen on voittoa tavoittelevaa liiketoimintaa. Pykälän 4

momenttia ehdotetaan täsmennettävän siten, että koulutuksen tilaajalla olisi oikeus periä tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta tilaajan

sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia opiskelijan lähtömaan elinkustannuksiin nähden kohtuullisia maksuja.

Opetushallitus kannattaa tilauskoulutusta koskevan lainsäädännön selkeyttämistä edellä mainituilla muutoksilla. Nämä säädösmuutokset eivät

kuitenkaan koske muuta kuin tilauskoulutusta, joten ulkomailla toimivien yritysten suomalaiseen lukiokoulutukseen liittyvään muuhun rekrytointi- ja

välitys- ja koulutustoimintaan sekä siihen liittyviin lieveilmiöihin tulisi puuttua painokkaasti muilla toimenpiteillä.

### **Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia**

Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille on tarkoitus säätää lukuvuosimaksut ammatillisessa koulutuksessa, jolloin

nämä opiskelijat eivät olisi valtionosuusrahoituksen piirissä. Opetushallitus näkee esitetyn muutoksen selkeyttävän tilannetta, sillä nykyisin Euroopan

talousalueen ulkopuolelta Suomeen tulevat opiskelijat voivat opiskella maksuttomassa valtionosuusrahoitteisessa koulutuksessa tai

tilauskoulutuksessa, jonka tilaajalla on oikeus periä tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta tilaajan sijaintivaltion lainsäädännön tai oman

käytäntönsä mukaisia maksuja.

Lukuvuosimaksullisuuden piiristä rajattaisiin pois useita ryhmiä, kuten Euroopan talousalueella vakituisesta asuvat kolmansien maiden kansalaiset,

vakiintuneiden ohjelmien kautta saapuvat vaihto-opiskelijat, joiden tavoite ei ole koko tutkinto sekä tilapäistä suojelua saavat. Opetushallitus näkee

hyvänä maksullisuuden rajauksen koskemaan ainoastaan niitä, jotka tulevat Suomeen ensikertalaisena tarkoituksenaan opiskelu Suomessa. Näin ollen

mm. tilapäisen suojelun kohteena olevat ukrainalaiset jäisivät lukuvuosimaksujen ulkopuolelle. Myös se on tärkeää, että lukuvuosimaksut eivät heikennä kannustavuutta tulla Suomeen opiskelemaan ja työskentelemään.

Opetushallitus kannattaa oppisopimuskoulutusta koskevaa esitystä, jonka mukaisesti työperäisellä oleskeluluvalla oppisopimuskoulutukseen tulevat

henkilöt eivät olisi lukuvuosimaksuvelvollisia, ja että oppisopimuskoulutukseen siirtyvän tai tutkinto-opintoja osin oppisopimuksella suorittavan henkilön lukuvuosimaksujen osalta annetaan päätösvaltaa koulutuksen järjestäjälle. Tämä voi kuitenkin aiheuttaa vaihtelevia käytäntöjä ja

maksuja eri koulutuksen järjestäjien kesken, jolloin opiskelijat joutuvat erilaiseen tilanteeseen opiskelupaikkansa mukaan.

Esitys tukee työelämän mahdollisuuksia kouluttaa oppisopimuskoulutuksella osaavaa työvoimaa todettuun työvoimatarpeeseen. Opetushallitus näkee

perusteltuna esityksen koulutuksen järjestäjän oleskelulupaa koskevan tiedonsaantioikeuden laajentamisesta oppisopimuskoulutuksen hoitamiseksi

asetettujen viranomaistehtävien hoitamiseksi. Opetushallitus näkee perusteltuna myös sen, että lukuvuosimaksulliseen koulutukseen

osallistuvilla opiskelijoilla ei olisi oikeutta opintososiaaliin etuuksiin oppisopimuskoulutuksessa.

Opetushallitus näkee lukukausimaksujen käyttöönoton kokonaisuudessaan yhtenäistävän ja selkeyttävän tutkintovientitoimintaa toisella asteella

suhteessa korkeakoulutukseen. Tämä tekee suomalaisen koulutusjärjestelmän toiminnan ja periaatteet koherentiksi kokonaisuudeksi

ulkomaisille koulutustoimijoille.

Ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksun suuruus ehdotetaan jätettävän koulutuksen järjestäjän päätettäväksi. Esitysluonnoksessa ehdotetaan

kuitenkin, että Opetushallitus julkaisee tutkintokohtaisesti koulutuksen järjestäjittäin keskimääräisiin kustannuksiin perustuvan raportin ohjeelliseksi

lukuvuosimaksujen suuruudeksi. Raportti on automaattisesti luotavissa kerätyistä kustannustiedoista, eikä aiheuta merkittävää lisätyötä. Raportin

perusteella lukuvuosimaksujen taso vaihtelee erittäin voimakkaasti koulutuksen järjestäjittäin. Jos keskimääräisen kustannuksen yhteys

lukuvuosimaksuun on sitovaa, saattaa lukuvuosimaksujen taso vaihdella koulutuksen järjestäjien välillä merkittävästi ja vaihtelua esiintyy myös

vuosittain paljon erityisesti opiskelijavuosien toteumien vaihtelun vuoksi. Opetushallitus ehdottaa pohdittavaksi, pitäisikö säätää vaihteluvälejä, joiden

sisällä koulutuksen järjestäjän lukuvuosimaksu suhteessa keskimääräiseen kustannukseen voidaan perustellusta syystä päättää. Tarpeellista voisi olla

säätää asetuksella periaatteista, miten kustannustieto ajantasaistetaan esimerkiksi ammatillisen koulutuksen indeksiin perustuen kullekin

varainhoitovuodelle viimeisimmän kustannustiedon perusteella. Lisäksi olisi hyvä täsmentää millaista opiskelijavuosikertymää kohden lukuvuosimaksu

määritetään (esim. 11/12 osaa keskimääräisestä opiskelijavuotta kohden lasketusta kustannuksesta).

Opetushallitus korostaa, että lukuvuosimaksulliset opiskelijat ovat osa kansallista koulutusjärjestelmää, ja heillä tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua esimerkiksi Erasmus+ -ohjelmaan kuten valtionosuusrahoituksen piirissä olevilla opiskelijoilla. Tilauskoulutuksen osalta Erasmus+ -rahoituksen käyttö ei ole mahdollista, koska kyse on liiketoiminnallisesta toiminnasta. Opetushallitus huomioi nämä erot informaatio-ohjauksessaan ja ohjeistuksessa ohjelmien soveltuvuudesta eri koulutusmuotoihin.

### **Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia**

Opetushallitus nostaa esille pienten, syrjäisten lukiokoulutuksen järjestäjien hyvin haastavan tilanteen järjestää lukiokoulutusta nopean väestömuutoksen

tilanteessa. Ulkomailta tulevat opiskelijat ovat toistaiseksi paikanneet pienenevää lukio-opiskelijoiden määrää, jolloin lukiokoulutuksen

järjestäminen on ollut ylipäättään mahdollista monilla haja-asutusalueilla. Lukuvuosimaksujen voidaan arvioida vähentävän ulkomaisten opiskelijoiden

halukkuutta hakeutua Suomeen ja siten vaikeuttavan lukiokoulutuksen järjestämistä entisestään. Osa kunnista saattaa joutua luopumaan lukiostaan,

ja sillä voi olla vaikutuksia myös perusopetuksen järjestämiseen. Opetushallitus pitää yhtäältä relevanttina luonnoksessa esitettyä näkemystä

siitä, että EU/ETA-valtioiden ulkopuolisista maista tulevien rekrytointi lukiokoulutukseen oppilaitosverkon ylläpitämiseksi ei ole kestävä ratkaisu

vastaamaan Suomen väestönkehityksen haasteisiin pidemmällä aikavälillä. Lasten ja nuorten vähentyessä koulutusverkkoa ja rahoitusjärjestelmää on

väistämättä tarpeen arvioida ja kehittää edelleen. Opetushallitus pitää kuitenkin tärkeänä, että myös lukuvuosimaksun käyttöönoton vaikutuksia

lukiokoulutuksen järjestämiseen seurataan ja arvioidaan tiiviisti sekä reagoidaan tarvittaessa nopeasti havaittuihin kriittisiin muutostarpeisiin.

Lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta vahvistetaan vuosittain valtioneuvoston asetuksella. Vuonna 2025 se on noin 8 433 euroa.

Järjestäjäkohtainen yksikköhinta vaihtelee maantieteellisestä sijainnista ja opiskelijamäärästä riippuen noin 8 000–30 000 euron välillä. Hallituksen

esityksen kohdassa ”5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset” todetaan, että lukuvuosimaksun suuruuden sitominen järjestäjäkohtaiseen yksikköhintaan

tarkoittaisi joidenkin lukiokoulutuksen järjestäjien kohdalla huomattavan korkeaa lukuvuosimaksua. Tällöin opiskelijan olisi kannattavaa hakeutua

sellaisen lukion opiskelijaksi, jonka järjestäjäkohtainen yksikköhinta on mahdollisimman alhainen. Tämän perusteella esityksessä on päädytty siihen,

että lukiokoulutuksen järjestäjän olisi perittävä vähintään koulutuksen järjestämisestä keskimäärin aiheutuvat kustannukset kattava lukuvuosimaksu

lukiokoulutukseen hyväksytyltä opiskelijalta EU- tai ETA-alueen ulkopuolisen valtion kansalaiselta. Esityksessä todetaan, että lukuvuosimaksullisessa

koulutuksessa ei olisi kysymys kilpailuilla markkinoilla tapahtuvasta toiminnasta kuten tilauskoulutuksessa, vaan lukuvuosimaksullista koulutusta

toteutettaisiin osana kansallista koulutusjärjestelmää.

Opetushallitus toteaa, että esitetyn lukuvuosimaksun hinnoitteluperusteen perusteella koulutuksen järjestäjien välille voi kuitenkin edelleen syntyä

kilpailuasetelma. Pieni ja syrjäinen järjestäjä ei voisi kilpailusystä siirtää ulkomaisten opiskelijoiden koulutuksesta aiheutuvia todellisia korkeita

opiskelijakohtaisia kustannuksia kokonaisuudessaan lukuvuosimaksuun, vaan lukuvuosimaksu pitäisi asettaa kilpailukykyiseksi muiden järjestäjien kanssa.

Tästä seuraa, että todellisten kustannusten ja määritetyn lukuvuosimaksun erotus täytyy lopulta kattaa pienen koulutuksen järjestäjän omalla

rahoituksella. Ulkomaisten opiskelijoiden lukiokoulutuksen järjestäminen alle todellisen kustannustason ei ole taloudellisesti kestävä ratkaisu. Siksi olisi

tärkeää seurata koulutuksen järjestäjien määrittämien lukuvuosimaksujen hinnoittelua ja tarvittaessa puuttua mahdolliseen epätarkoituksenmukaiseen

hinnoittelu- ja kilpailutilanteeseen.

Opetushallitus korostaa, että lukuvuosimaksulliset opiskelijat ovat osa kansallista koulutusjärjestelmää, ja heillä tulee olla yhdenvertaiset

mahdollisuudet osallistua esimerkiksi Erasmus+ -ohjelmaan kuten valtionosuusrahoituksen piirissä olevilla opiskelijoilla. Tilauskoulutuksen osalta

Erasmus+ -rahoituksen käyttö ei ole mahdollista, koska kyse on liiketoiminnallisesta toiminnasta. Opetushallitus huomioi nämä erot

informaatio-ohjauksessaan ja ohjeistuksessa ohjelmien soveltuvuudesta eri koulutusmuotoihin.

Esityksellä tulee olemaan vaikutuksia Opetushallituksen toimintaan opiskelijavalintojen näkökulmasta. Vaikutukset ovat pääosin lisätyötä sekä

pieniä kustannuksia ohjelmistokehitykseen. Uudistus edellyttää kattavaa tiedotusta hakijoille Opintopolku-palvelussa. Tämä aiheuttaa jonkin verran

työtä Opetushallitukselle.

Jotta oppilaitokset saavat tarvittavat tiedot lukuvuosimaksuvelvollisista hakijoista, tulee hakulomakkeeseen ja hakemusten käsittelyyn tehdä

muutoksia. Hakulomakkeelle tulee lisätä mahdollisuus ilmoittaa lukuvuosimaksuvelvollisuudesta vapauttavista dokumenteista ja mahdollisuus

liittää tarkemmat dokumentit osaksi hakemusta. Muutoin oppilaitokset joutuvat pyytämään liitteet erikseen, ja tämä aiheuttaa oppilaitoksille lisää

työtä. Opetushallitus tekee muutokset yhteishaun lomakkeeseen.

Opintopolun hakemusten käsittelyyn on toteutettava lukuvuosimaksuvelvollisuuteen liittyvät käsittelymerkinnät ja niihin liittyvät

päätteet.

Hakulomakkeen sekä hakemusten käsittelyn muutokset aiheuttavat lisätyötä sekä jonkin verran kustannuksia. Opetushallituksen on myös annettava

koulutuksen järjestäjille tarvittava tuki maksuvelvollisuusmerkintöjen tekemiseen Opintopolussa.

Vaikka oppilaitokset vastaavat itse lukuvuosimaksuvelvollisuuden tarkistamisesta ja hoitamisesta, ne tarvitsevat tukea mm.

maksuvelvollisuuden tarkistamiseen liittyvissä asioissa. Korkeakoulupuolella on ollut toiminnassa lukuvuosimaksuvelvollisuuden tarkistamiseen liittyvä

LUVI-verkosto. Samankaltaisia tukirakenteita voisi olla hyödyllistä miettiä myös toiselle asteelle.

Maksuvelvollisuuden tulkinta tulee aiheuttamaan oppilaitoksille lisätyötä. Erityisesti perheenjäsenyyteen perustuvien oleskelupien historian tarkastelu

ja maksuvelvollisuuden päättely on osoittautunut korkeakouluille hakemus- ja lukuvuosimaksuihin liittyen hankalaksi. Tiedossa on esimerkiksi hakijoita, joilla

puolisot ovat vaihtaneet perheenkokoajan roolia niin, että ensimmäinen perheenkokoaja olisi yllä mainitussa tilanteessa opiskelija itse sekä tilanteita,

joissa perheenkokoajan ensimmäisen luvan taustalla on kolmas henkilö, joka on tullut Suomeen opiskelijana tai joka on tullut Suomeen muulla perusteella.

Hankalia tapauksia voi arvioida olevan myös toiseen asteen oppilaitoksien osalta. Virkailijoita on hyvä varautua kouluttamaan ja ohjeistamaan

maksuvelvollisuuden tulkintaan liittyen.

On myös selvää, että uudistuksella tulee olemaan vaikutusta Opetushallitukselle kohdistuvaan asiakaspalveluun. Esityksessä on lueteltu

tilanteet, joissa hakija ei ole maksuvelvollinen, mutta esim. yhteishaussa hakijat ovat n. 16-vuotiaita, joiden voi olla vaikeaa tulkita eri maksuttomuuden

perusteita. Tästä syystä myös asiakaspalvelun tarve tulee lisääntymään.

#### **Lausuntonne koskien rahoituslain muutoksia**

-

#### **Lausuntonne koskien oppivelvollisuuslakiin ehdotettavaa muutosta**

-

#### **Lausuntonne koskien tiedonvaihto-oikeuksia**

Alaikäisten opiskelijoiden rekrytointiin EU/ETA-valtioiden ulkopuolisista maista voi sisältyä riskejä, eikä viranomaisten ja oppilaitosten yhteistyössä ole aina

ole pystytty varmistamaan lasten oikeuksien toteutumista. Ilman huoltajia Suomessa asuvat alaikäiset henkilöt voivat myös joutua hyväksikäytetyksi

riippuvaisen asemansa vuoksi. Koulutuksen järjestäjillä ei ole voimassa olevan lainsäädännön puitteissa oikeutta saada rekisteritietoa siitä, millaisella

oleskeluluvalla henkilö tai hänen perheenjäsenensä oleskelee, mikä olisi välttämätöntä esityksessä ehdotetun EU/ETA-valtioiden ulkopuolisten

valtioiden kansalaisten lukuvuosimaksullisen koulutuksen toteuttamiseksi. Siksi Opetushallitus pitää tärkeänä tavoitteena laajentaa koulutuksen

järjestäjien tiedonsaantioikeutta EU/ETA-valtioiden ulkopuolelta tulevien henkilöiden oleskelupien tilanteesta ja perusteista. Myös koulutuksen

järjestäjille tuleva velvollisuus ilmoittaa Maahanmuuttovirastolle epäillyistä väärinkäytöksistä nähdään myönteisenä.

Ruonala Heidi  
Opetushallitus